

Sygn. akt III Ca 1512/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lutego 2022 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący – Sędzia Sądu Okręgowego Roman Troll

po rozpoznaniu w dniu 10 lutego 2022 r. w Gliwicach na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko L. T.

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Zabrze

z dnia 20 października 2020 r., sygn. akt VIII C 81/19

oddala apelację.

SSO Roman Troll

Sygn. akt III Ca 1512/20

UZASADNIENIE

Powódka (...) Spółka Akcyjna w W. wniosła o zasądzenie od pozwanego L. T. 22300,54 zł wraz z bliżej określonymi odsetkami, z tytułu umowy kredytu, zaś w przypadku uznania, że umowa ta jest nieważna, o zasądzenie 17460,07 zł wraz z odsetkami.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i obciążenie powódki kosztami postępowania, domagając się uznania, że umowa jest nieważna.

Wyrokiem z 20 października 2020 r. Sąd Rejonowy w Zabrze zasądził od pozwanego na rzecz powódki 5244,93 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 4 lipca 2020 r. (pkt 1.), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt 2.) oraz odstąpił od obciążenia stron kosztami postępowania (pkt 3.).

Orzeczenie to zapadło przy ustaleniu, że 3 października 2014 r. pomiędzy stronami doszło do podpisania umowy konsolidacyjnego kredytu gotówkowego nr (...), na podstawie której powódka udzieliła pozwanemu, na 84 miesiące, 7628,96 zł kredytu na sfinansowanie potrzeb konsumpcyjnych kredytobiorcy oraz 22705,00 zł na spłatę kredytu w (...) nr (...); w związku z zawarciem tej umowy pozwany miał też ponieść szczegółowo określone koszty; łączna kwota kredytu wynosiła 30333,96 zł. Pismem z 25 października 2017 r. powódka wezwała pozwanego do uregulowania należności w spłacie kredytu, które na dzień sporządzenia wezwania wynosiły 1546,39 zł, a pismem datowanym na 27 listopada 2017 r. wypowiedziała umowę – oświadczenie to zostało doręczone pozwanemu 30 listopada 2017 r.; pismem z 23 stycznia 2018 r. powódka wezwała pozwanego do zapłaty całości należności wynikających z umowy. 22 lutego 2018 r. powódka wystawiła wyciąg z ksiąg rachunkowych o numerze (...), w którym wskazano, że zobowiązanie pozwanego z tytułu umowy kredytu wynosi 22300,54 zł, a składają się na tą kwotę: 21011,85 zł z tytułu należności głównej (niespłacony kapitał), 1051,14 zł z tytułu odsetek umownych za okres korzystania z kapitału od 14 sierpnia

2017 r. do 23 stycznia 2018 r., 221,25 zł z tytułu odsetek za opóźnienie od 14 sierpnia 2017r. do 22 lutego 2018r. oraz 16,36 zł z tytułu opłat i prowizji. Do 15 maja 2018 r. pozwany dokonał wpłat na rzecz powódki z tytułu umowy kredytu łącznie 17480,07 zł.

Sąd I instancji ustalił, że pozwany leczy się onkologicznie i pozostaje pod stałą kontrolą lekarza onkologa, choruje na reumatoidalne zapalenie stawów, ma problemy z poruszaniem się, a od kilkudziesięciu lat cierpi z powodu choroby alkoholowej pozwany leczył się w ośrodku od 1998 r. do 2005 r., zaś po siedmioletniej abstynencji wrócił do nałogu i pomimo kilkukrotnego kierowania na przymusowe leczenie nie podjął go. Od 2010 roku nałóg nasilił się – pozwany wpadał w kilkudniowe ciągi alkoholowe, a okresy trzeźwości były bardzo krótkie; w tym okresie zaciągał liczne zobowiązania finansowe w tajemnicy przed żoną i córką, a uzyskane środki pieniężne przeznaczał na zakup alkoholu oraz pożyczał znajomym; zawierał też umowę ze (...). U pozwanego rozpoznano zespół otępienny i głębokie uzależnienie od alkoholu; psychodegradacja alkoholowa pozwanego była zaawansowana, a jego sprawność poznawcza obniżona. Podpisując umowę 3 października 2014 r. pozwany znajdował się w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli ze względu na głębokie uzależnienie w fazie ciągu alkoholowego oraz narastające otępienie; z powodu nasilonych objawów choroby, nie zdawał sobie sprawy z własnego postępowania, z istoty zaciągniętego zobowiązania i nie mógł liczyć się z obowiązkiem zwrotu świadczenia uzyskanego na skutek zawarcia umowy.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny sprawy Sąd Rejonowy uznał, że powództwo podlegało uwzględnieniu w części, tj. w zakresie 5244,93 zł, gdyż bezspornie doszło do zawarcia umowy. Przywołując art. 82 k.c. Sąd Rejonowy wskazał, że nie ulega wątpliwości, że pozwany zmaga się z chorobą alkoholową, a jego uzależnienie jest głębokie i zaciągając zobowiązanie 3 października 2014 r. znajdował się w stanie wyłączającym swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, dlatego jego oświadczenie woli jest nieważne, a co za tym idzie nieważna jest też umowa kredytu konsolidacyjnego zawartą pomiędzy stronami.

Przywołując art. 410 § 2 k.c., art. 409 k.c. i art. 405 k.c. w związku z art. 6 k.c. Sąd Rejonowy wskazał, że pozwany uzyskaną korzyść (7628,96 zł) utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, a wyzbywając się korzyści – z uwagi na stan, w jakim się znajdował – nie mógł liczyć się z tym, że będzie zobowiązany do jej zwrotu, co wynika z opinii psychologiczno-psychiatrycznej. W zakresie pozostałej kwoty umowy kredytu, tj. 22705,00 zł, Sąd Rejonowy wziął pod uwagę, że wpłacono ją na uregulowanie zobowiązania pozwanego z kredytu w (...), która to okoliczność nie była kwestionowana, a jednocześnie wynikała z treści umowy; pozwany przyznał też, że zaciągał zobowiązania w (...). Wobec tego Sąd Rejonowy uznał, że pozwany w zakresie spłaconego zobowiązania w (...) jest wzbogacony, albowiem zmniejszyły się jego pasywa. Pozwany dokonał łącznie 17460,07 zł wpłat, z tego względu należna powódce z tytułu nienależnego świadczenia kwota podlegała zmniejszeniu o wysokość dokonanych wpłat, co dawało 5244,93 zł.

O odsetkach Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 481 k.c., przyjmując jako dzień wymagalności zasądzonej kwoty 3 lipca 2020 r., bowiem w tym dniu pozwany otrzymał odpis pisma powódki z 10 czerwca 2020 r., w którym to nastąpiła zmiana powództwa.

Sąd Rejonowy odstąpił od obciążania stron postępowania kosztami postępowania na podstawie art. 102 k.p.c., zgodnie z wyrażoną w tym przepisie zasadą słuszności z uwagi na całokształt sytuacji pozwanego oraz okoliczność iż powód był przekonany o zasadności swojego roszczenia, gdyż w chwili wniesienia pozwu nie miał on wiedzy o występowaniu u pozwanego, w momencie zawierania umowy kredytu konsolidacyjnego, choroby alkoholowej i zespołu otępiennego skutkujących nieważnością umowy.

Apelację od tego wyroku złożył pozwany, zaskarżając go w całości i wskazując jako wartość przedmiotu zaskarżenia 5244,93 zł, która odnosi się do zasądzonej w pkt. 1. wyroku kwoty. Dlatego też Sąd Okręgowy przyjął, że zaskarżenie tego wyroku dotyczy w istocie tylko jego części – punktów 1. (dotyczącego zasądzenia 5244,93 zł świadczenia) i 3.(dotyczącego kosztów procesu). Pozwany zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez uznanie, że w zakresie 22705 zł uzyskał korzyść majątkową i w tej części kwota kredytu nie została przez niego bezproduktywnie stracona, oraz że uzyskał wzbogacenie w tej kwocie, albowiem

została ona przeznaczona na spłatę wcześniej zaciągniętego przez niego zobowiązania, pomimo tego, że wcześniejsze zobowiązania zostały przez niego zaciągnięte w momencie, gdy znajdował się w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji oraz wyrażenia woli ze względu na głębokie uzależnienie od alkoholu, a zatem w warunkach art. 82 k.c.;

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjęty za podstawę rozstrzygnięcia, polegający na uznaniu, że środki pieniężne przeznaczone na spłatę uprzednio zaciągniętego zobowiązania stanowił przysporzenie majątkowe dla pozwanego, gdyż zmniejszyły jego pasywa - spłacały wcześniejsze zobowiązanie - podczas gdy w rzeczywistości warunki kredytu konsolidacyjnego były dla pozwanego mniej korzystne niż zaciągnięte przez jego uprzednie zobowiązanie i w rzeczywistości na zaciągnięciu zobowiązania od powódki pozwany stracił, gdyż jego warunki były mniej korzystne niż warunki pierwotnie zawartej umowy kredytowej;

- naruszenie art. 231 k.p.c. poprzez orzeczenie ponad żądanie powódki i co do przedmiotu nieobjętego jej żądaniem.

Przy tak postawionych zarzutach wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Orzeczenie zapadło w składzie jednego sędziego z uwagi na regulację art. 15zsz1 pkt 4 ustawy z 2 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (t.j. Dz. U. poz. 1842 ze zm. w brzmieniu nadanym wskazaną niżej ustawą z 28 maja 2021 r.) i art. 6 ust. 1 i 2 ustawy z 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1090); ta regulacja obowiązuje od 3 lipca 2021 r.

Na podstawie art. 374 k.p.c. sprawę rozpoznano na posiedzeniu niejawnym z uwagi na brak potrzeby przeprowadzenia rozprawy, o którą też żadna ze stron nie wnosiła.

Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy są prawidłowe i jako takie Sąd Okręgowy uznaje je za własne.

W pierwszej kolejności, odnosząc się do zarzutów naruszenia prawa procesowego – a to regulacji art. 321 § 1 k.p.c., którą pozwany błędnie wskazuje jako 231 k.p.c. – należy podkreślić, że Sąd Rejonowy, przywołując w treści uzasadnienia wyroku całą kwotę udzielonego kredytu, wskazywał tylko na wartość umowy kredytu. Jednocześnie orzeczenie zasądzające część tej kwoty nie wykroczyło poza żądanie strony powodowej, bo uwzględniło jej żądanie tylko w części; strona powodowa bowiem żądała – przy uznaniu nieważności umowy – 17460,07 zł, a Sąd Rejonowy zasądził różnicę pomiędzy wpłaconymi przez pozwanego 17480,07 zł, a kwotą przelaną na rachunek (...), z tytułu uregulowania tamtego zobowiązania. Dlatego zarzut naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. jest zupełnie bezzasadny.

Dalej wskazać należy, że w toku procesu pozwany w żaden sposób nie wykazał, że umowa ze (...), na którego przeznaczona została część kwoty kredytu zawartej z powódką, również była zawarta w warunkach nieważności (art. 82 k.c.). Podkreślić należy, że ta umowa nie była przedmiotem procesu, pozwany nie podnosił kwestii nieważności tej umowy i nawet nie zaoferował tej umowy jako dowodu w tej sprawie. Z zeznań córki pozwanego wynika zaś, że na podstawie umowy ze (...) otrzymał on 25000 zł „do ręki”, pomniejszone o 1250 zł prowizji /k. 88-88v., 00:16:00-00:18:00/. Jeżeli pozwany otrzymał taką kwotę, to powinien ją zwrócić (nawet gdy umowa była nieważna), a skoro jej nie zwrócił i poprzez kredyt, będący przedmiotem tej sprawy, doszło do spłaty zaległości na rzecz (...), to jest to ewidentne pomniejszenie jego pasywów, bo sam tego zobowiązania nie uregulował, a w żaden sposób też nie wskazywał, na co przeznaczył tamte kwoty. Trudno więc zasadnie uznać, aby Sąd Rejonowy dopuścił się tu naruszenia regulacji procesowych bądź błędu w ustaleniach faktycznych; pozwany nawet nie przedstawił umowy, której ważność kwestionuje w apelacji do porównania i nie

wskazał też w jakich okolicznościach ta umowa była zawierana. Umowa zawarta ze (...) nie była w ogóle przedmiotem tego postępowania i nie można ustaleń poczynionych względem umowy zawartej z powódką rozciągać także na inne umowy zawarte przez pozwanego.

W apelacji pozwany nie wskazał sprzeczności z materiałem dowodowym, zaś ocena materiału dowodowego dokonana przez Sąd Rejonowy mieści się w granicach określonych art. 233 § 1 k.p.c., nie została przekroczona granica swobodnej oceny dowodów, a wnioski co do faktów w sposób logiczny wynikają z treści dowodów zgromadzonych w sprawie. Równocześnie Sąd Rejonowy poddał ocenie w sposób kompleksowy i właściwy cały materiał dowodowy zebrany w sprawie, a skarżący nie wykazał, aby uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, tymczasem tylko takie uchybienia mogą być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów, nie jest bowiem wystarczające samo przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie, niż ocena sądu.

Z powyższych względów nie można uznać twierdzenia apelującego, że doszło do spełnienia nieważnego zobowiązania zawartego ze (...) za zasadne, albowiem tego nie wykazał - art. 6 k.c. Zarzuty pozwanego w tym zakresie – względem naruszenia art. 233

§ 1 k.p.c. oraz w konsekwencji błędu w ustaleniach faktycznych – są całkowicie chybione i w dodatku, na tym etapie postępowania, spóźnione.

Zastosowana przez Sąd Rejonowy regulacja prawna jest prawidłowa.

Dlatego też zarzuty apelacji są bezzasadne.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385 k.p.c., apelację jako bezzasadną należało oddalić.

SSO Roman Troll